

ευημερίας σε σύγκριση με μια εναλλακτική πράξη που [για την] οποία πιστεύει ότι θα αποδώσει ένα χαμηλότερο επίπεδο προσωπικής ευημερίας σε σύγκριση με μια εναλλακτική πράξη που [του] είναι εξίσου διαθέσιμη» (σελ. 292). Το παράθεμα είναι ενδεικτικό του καθαρού και μεστού χαρακτήρα της σκέψης του Sen και προσφέρει πρόγευση της πνευματικής ανταμοιβής για την οποία έγινε λόγος παραπάνω. Η ανταμοιβή παρέχεται σε ειδικούς και μη, που, με αφορμή τον Sen, θα ήθελαν να δουν φρέσκες απαντήσεις σε παλιά ερωτήματα, όπως ποια είναι τα κριτήρια της ισότητας, ή να αντιμετωπίσουν σύγχρονα ζητήματα, όπως ποια είναι τα αίτια του των λιμών στον Τρίτο Κόσμο. Τέτοιου είδους ερωτήματα της επικαιρότητας με νομικές, ηθικές και φιλοσοφικές διαστάσεις έχουν απασχολήσει ξανά τους συντάκτες του περιοδικού *Ισοπολιτεία*. Με το αφιέρωμα στον ινδό νομπελίστα, το καλό περιοδικό επιτυγχάνει για άλλη μια φορά να συνδυάσει το επίκαιρο με το διαρκές και το ζέον με το νηφάλιο.

Ανδρέας Θεοφάνους, *Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΝΕΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2000, 320 σελ.

Σωτήρης Ντάλης

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ η ευρωπαϊκή διάσταση του Κυπριακού προβλήματος επανέρχεται συνεχώς στις συζητήσεις γύρω από το Κυπριακό.

Πολλοί αναλυτές έχουν εύστοχα χαρακτηρίσει την Ευρωπαϊκή προοπτική της Κύπρου και την μελλοντική ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως τη μόνη εναλλακτική εθνική στρατηγική για τον Κυπριακό Ελληνισμό. Πράγματι η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ και η δημιουργία μιας διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας, με ενιαία κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα, θα ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των δύο Κοινοτήτων.

Το κλειδί σ' αυτή την περίπτωση είναι ότι η προοπτική ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ θα λειτουργήσει ως κίνητρο για ουσιαστική συνεργασία των δύο Κοινοτήτων και θα εξουδετερώσει τα σχέδια της τουρκικής πλευράς για διχοτόμηση της Κύπρου. Αθήνα και Λευκωσία υποστηρίζουν πολύ σωστά ότι η ενταξιακή διαδικασία και τελικά η ίδια η ένταξη στην ΕΕ θα ανοίξει το δρόμο για βιώσιμη λύση του Κυπριακού προβλήματος με βάση τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου του 1977 και 1979, τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κοινοτικό κεκτημένο. Η λογική αυτής της θέσης βασίζεται στην πεποίθηση ότι η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ θα ματαιώσει τους μαζικιστικούς στόχους της Τουρκίας για στρατηγικό έλεγχο της Κύπρου. Αν λάβει κανείς υπόψη ότι η Τουρκία επιθυμεί την ανάπτυξη των σχέσεων της με την ΕΕ στο μέγιστο δυνατό βαθμό, θα πρέπει η Άγκυρα να δείξει μεγαλύτερη προθυμία ευελιξίας και συνεργασίας για μόνιμη διευθέ-

τηση του Κυπριακού προβλήματος. Εξάλλου, όπως τόνισε κι ο αρμόδιος Επίτροπος για θέματα διεύρυνσης Γκύντερ Φερχόγκεν, μιλώντας στην 45η Συνάντηση της Μικτής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής ΕΕ-Τουρκίας στις 6 Ιουνίου 2000, «η πολιτική λύση του Κυπριακού δεν αποτελεί προϋπόθεση για ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ. Η δε Τουρκία είναι αδιανόητο να ενταχθεί στην ΕΕ εάν διατηρήσει το Status quo στην Κύπρο».

Ο Α. Θεοφάνους, σε μια μελέτη που κυκλοφόρησε πρόσφατα, υποστηρίζει ότι η επικείμενη ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μία από τις πιο περίπλοκες περιπτώσεις αποδοχής νέου μέλους που αντιμετώπισε ποτέ η Ένωση: Αυτό οφείλεται όχι σε οικονομικούς ή κοινωνικούς παράγοντες αλλά στο γεγονός ότι η διαδικασία ένταξης έχει εκ των πραγμάτων συνδεθεί με το Κυπριακό πρόβλημα και τις πολλαπλές διαστάσεις του, καθώς και με την αίτηση της Τουρκίας για ένταξη στην ΕΕ. Επιπρόσθετα, το Κυπριακό πρόβλημα είναι συνυφασμένο με θέματα ασφάλειας στη Μεσόγειο και την Ευρώπη.

Σήμερα η ενταξιακή πορεία της Κύπρου κινείται σ' ένα περιβάλλον που τελεί υπό διαμόρφωση. Κι όπως το επισημαίνει εύστοχα κι ο Ανδρέας Θεοφάνους, η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται να αντιμετωπίσει δύο ιστορικές προκλήσεις: α) την εμβάθυνση και την αναθεώρηση των ενωσιακών θεσμών και β) τη μελλοντική διεύρυνση της Ένωσης. Θα πρέπει λοιπόν να γίνει αντιληπτό ότι η συνεχής εξέλιξη των θεσμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναπόφευκτα επηρεάζει και τους βασικούς παράγοντες μιας λύσης του Κυπριακού προβλήματος. Για παράδειγμα, λαμβάνοντας υπό όψιν την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) καθώς και το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα, καθίσταται προφανές ότι υπεισέρχονται παράγοντες ζωτικής σημασίας, που δεν μπορούν να αγνοηθούν στην οικοδόμηση θεσμών και δομών σε μια ομοσπονδιακή Κύπρο, σημειώνει ο Α. Θεοφάνους (σελ. 23).

Για το συγγραφέα αυτής της μελέτης οι σχέσεις Κύπρου και Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι μονής κατεύθυνσης αλλά αμφίδρομες. Συνεπώς, η αντίληψη ότι μόνο η Κύπρος επηρεάζεται από τις αποφάσεις που θα λάβει ή δεν θα λάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση (σε σχέση με την Κύπρο) είναι εσφαλμένη. Το Κυπριακό είναι ήδη ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα και αυτό έχει ήδη επισημοποιηθεί από τη σχετική για την Κύπρο απόφαση της Διάσκεψης Κορυφής του Ελσίνκι τον Δεκέμβριο του 1999.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας του Α. Θεοφάνους, ο αναγνώστης έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει μια τεκμηριωμένη ιστορική αναδρομή του Κυπριακού προβλήματος και των σχέσεων Κύπρου και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο ίδιο κεφάλαιο υπάρχουν χρήσιμα στοιχεία για τις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Τουρκία και το πώς επηρεάζουν αυτές το Κυπριακό ζήτημα.

Τέλος, επιχειρείται μια κριτική παρουσίαση της κυπριακής οικονομίας μετά το 1974 με επίκεντρο αυτό που αποκαλέσθηκε «οικονομικό θαύμα».

Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζονται οι βασικές διαστάσεις του Κυπριακού προβλήματος καθώς και οι διάφορες προσεγγίσεις για την επίλυσή του.

Πρόκειται για ένα θέμα ουσιαστικής σημασίας για

την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων αναφορικά με τις επιπτώσεις πιθανών λύσεων. Επιπρόσθετα, επιχειρείται μια πολύ ενδιαφέρουσα κριτική ανάλυση των βασικών και αναγκαίων προϋποθέσεων για μια βιώσιμη ομοσπονδιακή λύση του προβλήματος. Εδώ ο Α. Θεοφάνους θεωρεί το Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Κεκτημένο (acquis communautaire) ως απαραίτητο στοιχείο της λύσης.

Όπως σημειώνει και στο τρίτο κεφάλαιο, πολλές φορές κυβερνητικοί αξιωματούχοι στην Κύπρο ισχυρίστηκαν και ισχυρίζονται ότι η Κύπρος βρίσκεται πολύ κοντά στην πλήρη εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο. Αυτό υποβαθμίζει σε μεγάλο βαθμό τα προβλήματα και τον όγκο της εργασίας που πρέπει να γίνει και αναπαράγει το αίσθημα της επανάπαυσης που υφίσταται, τονίζει εύστοχα ο συγγραφέας. Ο βαθμός ετοιμότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εξετάζεται στο τρίτο κεφάλαιο της μελέτης.

Εδώ ο αναγνώστης έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει μια διεξοδική προσέγγιση του κοινοτικού κεκτημένου, των διαπραγματεύσεων για την ένταξη και της συμμετοχής ή απουσίας των Τουρκοκυπρίων στις διαπραγματεύσεις με την ΕΕ.

Στη συνέχεια, στο τέταρτο κεφάλαιο της μελέτης του, ο Α. Θεοφάνους, προχωρά σε μια ανάλυση διαφόρων ζωτικών θεμάτων που απασχολούν την Ευρωπαϊκή Ένωση και πώς αυτά επηρεάζουν τις ουσιαστικές διαστάσεις του Κυπριακού προβλήματος.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο ο Α. Θεοφάνους, προχωρά σε σκέψεις και προβληματισμούς που αφορούν μια ολοκληρωμένη στρατηγική επιβίωσης για την Κυπριακή Δημοκρατία.

Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η Κυπριακή Δημοκρατία θα πρέπει να διαμορφώσει στόχους αναφορικά με το ρόλο της στο περιφερειακό και διεθνές περιβάλλον και παράλληλα να καθορίσει τους ελάχιστους και τους μέγιστους στόχους αναφορικά με τη μορφή της λύσης του Κυπριακού προβλήματος. Κι εδώ έχει ιδιαίτερη σημασία αυτό που υπογραμμίζει εύστοχα ο συγγραφέας, ότι παρ' όλο που το Κυπριακό είναι πρωτίστως πολιτικό πρόβλημα, ο οικονομικός παράγοντας είναι κορυφαίας σημασίας τόσο στην πορεία αναζήτησης μιας λύσης όσο και σαν στοιχείο της ίδιας της λύσης. Εάν η Κύπρος δεν καταστεί μια χώρα με ανταγωνιστική οικονομία, μοιραίως θα υποκύψει και πολιτικά, τονίζει ο Α. Θεοφάνους. Η τεκμηριωμένη μελέτη του Α. Θεοφάνους καταφέρει να διερευνήσει πώς η Κύπρος μπορεί να οικοδομήσει ένα καλύτερο μέλλον στον 21ο αιώνα. Οι σκέψεις και οι προβληματισμοί που διατυπώνονται στη μελέτη, έρχονται να εμπλουτίσουν το διάλογο που αναπτύσσεται τελευταία γύρω από το Κυπριακό και να υπογραμμίσουν ότι η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ θα συμβάλει στην ενδυνάμωση του αισθήματος ασφαλείας και των δύο Κοινοτήτων στην Κύπρο.